

**HE LLEGIT
NO SÉ ON**

**EVA
PIQUER**

L'amor és un perill

Una novel·la juvenil m'ha permès recuperar durant dues hores la lectora entregada i l'adolescent introvertida que vaig ser

L'època en què llegíem amb una avidesa lliure de prejudicis

Que llegir és el meu verb preferit és una veritat de tota la vida que se'm devia consolidar durant l'adolescència. Perquè sempre m'havia agradat molt perdre'm dins dels llibres, però va ser a partir dels dotze o tretze o catorze anys quan les lectures em van sostenir com els contraforts a la paret. Em van evitar caigudes dins de pous fondíssims. Sort en vaig tenir, dels llibres. I de la manera com els llegia: engolint-los, entrant-hi sense prejudicis, absorbint-los amb totes les cèl·lules. Crec que mai després he tornat a llegir amb aquella intensitat de vida o mort, amb aquella entrega absoluta. No hi ha res que m'agradi més que llegir, però enyoró l'època en què els condicionants amb prou feines existien i alguns llibres em quedaven marcats com tatuatges a la pell i més endins.

Aquesta setmana i durant dues hores llargues he recuperat la lectora que vaig ser. He entrat dins d'una novel·la juvenil (sí, l'etiqueta fa certa nosa i un nano amb bagatge lector hauria de poder afrontar qualsevol text, però tampoc podem negar que es fan novel·les pensades expressament per als lectors adolescents) i he tornat a tenir tretze o catorze anys. Quin plaer. Reconec que un cop llegida me l'he mirada de nou amb ulls adults, però aquelles dues hores ja no me les treu ningú.

La meua regressió transitòria a l'adolescència l'ha propiciada la novel·la *Mary John*, escrita en portuguès per Ana Pessoa (Lisboa, 1982) i il·lustrada amb un estil molt adient –quin goig d'edició–

ANA PESSOA

PLANETA TANGERINA

per Bernardo P. Carvalho. La traducció al català és de Mercè Ubach. L'ha publicat L'Altra Editorial a *L'Altra Tribu*, una col·lecció que s'adreça a lectors de 12 a 16 anys i que sospito que es deu estar convertint en segell insígnia d'uns quants joves dels que necessiten que els llibres els sustentin. Em consta que encara n'hi ha, en conec algun de prop.

Un empoderament feminista i uns adults massa perfectes

Mary John narra, com si fos una carta molt llarga, tot allò que passa pel cap i pel cos de la Maria João, una noia enamorada de l'amor romàntic que projecta massa coses en el Júlio, el seu amic d'infantesa. "El llibre, sense ser un pamflet, és en essència la història d'un pro-

cés d'empoderament i això el fa profundament feminista", diuen les editores. I sí, l'obra pot tenir aquesta lectura. Perquè la Maria João (a qui només en Júlio anomena Mary John) es transforma al llarg del llibre i acaba entenent que ha d'engegar a fer punyetes el seu estimat Júlio, tot i que troba la força per fer-ho gràcies al Daniel, un noi que la sap tractar millor. Diria que el llibre seria encara més feminista si la protagonista aconseguís empoderar-se sola i si trenqués de debò amb la mitificació de l'amor romàntic, cosa que no fa. Però bé, la història funciona i t'arrossega, està escrita amb molta gràcia i a l'adolescent que porto dintre li ha encantat.

Com que l'adolescència em queda lluny i l'experiència de tenir fills adolescents no tant, no he pogut no fixar-me en el comportament tirant a modèlic dels adults que envolten la narradora. Quan saben que té nòvio, la mare li diu "la mestressa del teu cos ets tu" i l'àvia ho remata: "Ets la mestressa del teu cos i de la teva voluntat". Un consell perfecte, esclar, que no sempre surt així de ben dit a la vida real. El pare de la Maria João li regala una de les frases més certes del llibre: que l'amor és bonic i alhora aterridor. Ella intenta discutir-li l'afirmació, al·legant que o és bonic o és aterridor, que no pot ser totes dues coses, i el pare replica amb les paraules justes: "Sí que pot ser totes dues coses. Imagina un congost. Un precipici. Un penya-segat. És bonic i alhora aterridor. Pots caure. Pots morir. Però en realitat és bonic". I conclou: "L'amor és un perill".

Si no són adults impecables, poc els falta. Quan el meu fill adolescent llegeixi aquesta novel·la, es preguntarà on coi es compren els pares així. ♦♦

**MINÚCIES
JORDI LLOVET**

Joaquim Molas, censurat

Es curadors dels dietaris de Joaquim Molas (Edicions 62, 2021), potser l'editor mateix, han suprimit uns quants passatges que els han semblat impropis o que haurien pogut ferir la sensibilitat d'algun lector. Nosaltres hem tingut accés a un d'aquests passatges, escrit en un estil molt superior al que presideix els seus apunts, que transcrivim a continuació amb la vènia de la misteriosa persona al·ludida.

"J.L.L. és un il·lús de gran calibre. Poc després de la mort prematura d'Antoni Comas va guanyar la càtedra de Filologia Catalana contra tot pronòstic, perquè va competir amb dos filòlegs de molt més pes: Jaume Vidal Alcover i Eulàlia Duran. Jo vaig pensar que mai podria accedir a la primera càtedra de Català del país perquè creia que LL. era molt ambiciós i amb un gran afany de poder. Però no va ser així. El molt ximple va deixar passar poc més d'un any i va signar un paper en què renunciava a aquella càtedra i que aquesta, com era preceptiu en aquell temps, sortiria a concurs de trasllat, per al qual jo tenia tots els punts. Si LL. hagués trigat un any més, jo hauria hagut de tornar a fer oposicions, i no en tenia cap ganes, a pesar d'haver d'agafar el tren cada dia per anar a Bellaterra. Però va resultar, coses del destí, que J. era un imbècil: va renunciar a aquella posició, va renunciar a un sou de catedràtic molt substancial, va reunir el seu equip de professors –on jo tenia una colla d'acòlits, tot s'ha de dir, que no van parar de fer-li la guitza– i va signar el paper que he dit, que es conserva als arxius de la UB.

»Allò no significava cap favor, perquè jo era infinitament superior a ell en molts sentits: ell no llegia mai res, i jo m'he passat la vida llegint llibres de literatura catalana, baldament [curiosa paraula, rara en l'estil de Molas] la majoria dels que he llegit fossin summament avorrits.

»Com que ell havia estat deixeble de l'home que m'havia usurpat la càtedra anys enrere, vaig bandejar-lo, igual com la resta dels cometes. No els meus escolans, que vaig promocionar. LL. no va aprofitar una circumstància fortuïta, però jo sí: m'agrada manar, i ho he fet en tots els àmbits públics de la literatura catalana: diaris, televisió, ràdio i ensenyament mitjà i superior: m'ho he menjat tot, per dir-ho d'una manera gràfica: quin procés de transformació!

»I encara em sorprèn que un home com J.L.L., que semblava intel·ligent, donés aquella mostra d'estupidesa tan gran en facilitar-me a mi la càtedra sense posar-hi cap condició, ni pactar res de res. És que hi ha gent estulta, com deia Erasme, en aquest món". ♦♦

AIXÒ NO CAL DIR-HO

Per què 'Endeavour' és tan romàntica?

Torna *Endeavour*, la sèrie més romàntica que s'ha fet mai a la televisió, i mireu que del que és romàntic els anglesos en saben un munt des dels temps de Lord Byron, i per descomptat de Shelley (ell) i de Keats. Així i tot, és amb Shelley (ella) quan el romanticisme té el valor d'obrir la porta al monstre. La literatura de terror és pur romanticisme. Tot el gòtic és un invent romàntic.

A la sèrie *Endeavour* s'expliquen els començaments a la policia d'Oxford, als anys 60, de l'inspector Morse, personatge que s'havia fet molt popular protagonitzant una altra sèrie als anys 80 i 90. A la preqüela, el títol porta el seu nom de pila, i la sèrie matriu es titula amb el seu cognom. Totes dues estan inspirades en les novel·les de Colin Dexter (unes quantes van ser editades aquí per Plaza & Ja-

nés i per Espasa Libros). El Morse jove, és a dir, *Endeavour*, és al mateix cop la porta oberta i la porta tancada. Fer-se policia ha estat la seva manera de tancar-la, cosa que ningú que sigui humà assoleix mai. A *Endeavour*, veiem que Morse és l'estudiant que va renunciar a ser estudiant, encara que sentimentalment no era cap altra cosa. No acceptar el món al qual pertany perquè li sembla massa bo, aquest és el seu drama. Oxford es converteix així en el paradís perdut del qual no pot sortir. Morse ha nascut per llegir en llatí (i encara se'n recorda una mica), però ara es dedica als mots encreuats. Tots els crims els interpreta amb una intel·ligència cultivada, d'acadèmic. Li diuen pretensions, però és l'única intel·ligència que té. Tot i així,

JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR

tampoc l'encerta mai. Però igualment té tota la raó, perquè precisament no es pensa per tenir raó ara sinó per continuar pensant a la recerca d'una raó última. La vacil·lació, el tremolí del punt i ratlla, que és el senyal de Morse amb el qual comença sempre la sintonia, resulta en *Endeavour* a la vegada un batec de cor i una crida d'auxili. Ningú no es diu Morse en va. Mai no arribarà a ningú aquest senyal. A la darrera novel·la, Morse mor a l'hospital, d'un infart, alcoholitzat. El que sembla en ell desconsideració i misogínia és la solitud de qui no vol fer mal on més s'estima. A la sèrie es veuen passar els anys, els gustos, les modes i la vida pels carrers d'Oxford, i el policia sap que res d'això mai no anirà amb ell. ♦♦

